

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כתובות פו

עניין: כפייה במצוות עשה

רמב"ן יתרו שמות כ, ח

הגדול², ותבין זה. ואמת הוא גם כן כי מדת זכור רמזו במצוות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצוות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומדת שמור במצוות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת היראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו. ולכן מצוות עשה גדולה ממצוות לא תעשה, כמו שהאהבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוניו הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו. ולכך אמרו (שבת כה. ועוד) דאתי עשה ודחי לא תעשה, ומפני זה יהיה העונש במצוות לא תעשה גדול, ועושין בו דין כגון מלקות ומיתה, ואין עושין בו דין במצוות עשה כלל אלא במורדין³, כמו לולב וציצית איני עושה, סוכה איני עושה, שסנהדרין היו מכין אותו עד שיקבל עליו לעשות או עד שתצא נפשו⁴:

ברית שלום פרשת אמור

וטרים אחל לפרש, נבאר מה דאיתא (כתובות פו, א) אמר רב כהנא לרב פפא לדידך דאמרת פריעת בעל חוב מצוה, אם אמר לא ניחא לי למעבד מצוה מאי, אמר ליה תנינא במה דברים אמורים במצוות לא תעשה, אבל במצוות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה והוא אינו עושה לולב ואינו עושה מכין אותו מכות מרדות וכו'. ועל זאת יתפלא כל חכם לב אמאי נקט סוכה ולולב טפי מכל תרי"ג מצוות שבתורה.

כדי להבין דברי חכמים וחדותם, נקדים מה דאיתא במדרש (ילקוט שמעוני ויקרא כג, תרגום) וזה לשונם אמר הקב"ה לישראל בני היו עושין את הסוכה והיו דרין בתוכה, כדי שיהיו ניוזכרין הנסים שעשיתי לכם במדבר, ואף על פי שאתם עושין הסוכה אין אתם גומלים אלא פורעים לי שנאמר כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, ועוד אמרתי לכם שתקחו את הלולב ותנענעו לפני, ואף על פי שאתם עושין כן אין אתם גומלין אלא פורעין לי, שבשעה שהוצאתי אתכם ממצרים עשיתי את ההרים שינענעו לפניכם שנאמר (תהלים קיד, ד) ההרים רקדו כאלים וגו', שמענין מהא דמצוות סוכה ולולב אינם כי אם פריעת חוב, וזה שהשיב לו רב פפא תנינא במה דברים אמורים במצוות לא תעשה אבל במצוות עשה כגון סוכה ולולב כופין אותו וכו', ואי סלקא דעתך דאין כופין לפריעת חוב, אם כן תקשה לך אמאי כופין לסוכה ולולב, הא כל עצמן אינם אלא פריעת בעל חוב, אלא שמע מינה דכופין לפריעת חוב, ולכך נקט דווקא סוכה ולולב ולא שארי מצוות שבתורה ודוק

WHATSAPP EMAIL PODCAST TORAHANYTIME ALLDAF DAFYOMI PORTAL KOLHALASHON